

Orthopedagogische zorg en
geestelijke gezondheidszorg in

Goma, D.R. Congo

De Oost-Congolese stad Goma bevindt zich in de provincie Noord-Kivu, een regio die de laatste jaren vaak het toneel was van bloedige oorlogen tussen diverse gewapende groeperingen en regeringslegers uit het Grote Merengebied. Hoewel de rust nu is teruggekeerd, laten de socio-economische gevolgen van deze conflicten zich nog steeds voelen. Er zijn nog heel wat ontheemden in de regio en de alfabetiseringsgraad is het laagste van heel het land. Het oorlogsgeweld en de daaropvolgende ontberingen hebben heel wat slachtoffers gemaakt. Het aantal mensen met een beperking (amputaties, rachitis, misvormingen, ...) is bijzonder hoog. Heel wat mensen kampen ook nog steeds met de gevolgen van de stress en de trauma's die ze tijdens de oorlogen hebben opgelopen. De uitbarsting van de Nyiragongo vulkaan in 2002 maakte de situatie voor de inwoners van Goma nog extra zwaar. Gloeiende lavastromen vernietigden een groot deel van de stad, zelfs grote gebouwen zoals de kathedraal moesten eraan geloven. Heel wat mensen verloren het leven. Kinderen en volwassenen met een beperking werden daarbij het hardst getroffen.

In deze zwaar getroffen regio beheren de Broeders van Liefde sinds 2005 een centrum voor personen met een fysieke beperking en een centrum voor geestelijke gezondheidszorg, beiden unieke projecten voor Noord-Kivu.

Geschiedenis

van de centra in Goma

1963	Op verzoek van de toenmalige bisschop van Goma reist de Belg Louis Martin na zijn studies kinesithérapie en fysieke revalidatie naar Goma.
1964	Op 15 september wordt het CHP Shirika la Umoja opgericht
1965	In het centrum wordt gestart met fysieke revalidatie van personen met een beperking. Er wordt een kinesithérapie-afdeling en een orthopedisch atelier opgericht.
1974	Oprichting van de school voor hulpverleners in de revalidatie
1975	Er wordt voor het eerst een opleiding kinesithérapie georganiseerd.
1978	Het centrum gaat van start met een school voor doofstommen
1980	Opening van een afdeling beroepsonderwijs voor jongeren met een beperking
1984	Het centrum begint met de opvang van personen met een mentale beperking.
1989	De school voor hulpverleners wordt de school voor assistenten in kinesithérapie en revalidatie
1990	Louis Martin en zijn familie keren definitief terug naar België. Het centrum functioneert verder onder de verantwoordelijkheid van de bisschop van Goma.
1991	De school voor hulpverleners wordt het ITM voor assistenten in kinesithérapie niveau A2
1992	De school is voluit een school voor secundair onderwijs geworden waar men opleidt tot specialist in kinesithérapie. Dit niveau van staatsdiploma is A2.
1995	Het psychiatrisch centrum "Tulizo Letu" wordt opgericht
2002	De Nyiragongo-vulkaan barst uit. Er vallen 147 doden, 400.000 mensen zijn dakloos.
2005	Het bestuur van beide centra wordt overgenomen door de Broeders van Liefde
2007	Oprichting van een afdeling voor vorming van specialisten in neuropsychiatrie van niveau A2
2011	Opening van de School voor Buitengewoon Onderwijs voor kinderen met een mentale beperking
2012	Vorbereiding van een afdeling voor onderwijs aan volwassen personen met een beperking

Shirika la Umoja

In 1964 werd het Centre pour Handicapés Physiques (CHP) "Shirika la Umoja" (Gemeenschap brengt eenheid) opgericht door de Belgische kinesist Louis Martin en zijn vrouw Geneviève. In het begin werd vooral gezorgd voor opvang, verzorging en begeleiding van kinderen met een fysieke beperking ten gevolge van polio. Later kwamen er ook patiënten met andere aandoeningen en werd tevens een afdeling opgericht voor kinderen met een sensorische beperking. Fysieke revalidatie en vorming voor de personen met een beperking zijn nog steeds de twee hoofddoelstellingen van het centrum. Shirika la Umoja telt momenteel 114 medewerkers. Dit zijn de voornaamste activiteiten van het centrum:

Orthopedie

In 2005 werd door CBM een nieuw atelier voor prothesen opgericht. Er werken permanent 8 personen. De werkplaats is bovendien ook het referentiecentrum voor het Internationale Rode Kruis. Voor deze organisatie worden op jaarbasis 300 prothesen gemaakt en 50-100 paar orthopedische schoenen. Naast orthopedisch materiaal, worden er in de werkplaats van het centrum ook rolstoelen en driewielers vervaardigd. Deze laatste zijn in Goma een belangrijk transportmiddel voor personen met een fysieke beperking.

RBC-programma

RBC staat voor Réhabilitation à Base Communautaire. Het is een sensibiliseringsprogramma die de gemeenschap moet aanzetten tot het verzorgen van personen met een beperking of chronisch zieken. Een mobiele ploeg van het centrum (arts, kinesitherapeut, verpleegster, sociaal assistent) gaat naar verschillende dorpen in de regio en legt daar uit hoe een beperking kan worden voorkomen. De ploeg spoort ook personen met een beperking op en verwijst hen door naar gespecialiseerde diensten. In totaal worden zo'n 700-tal mensen begeleid via dit programma.

Revalidatie

Op ongeveer 10 km van het centrum ligt het hospitaal CBK waar een nieuwe orthopedische operatiezaal werd gebouwd. Dit hospitaal heeft echter geen faciliteiten voor kinesitherapie en revalidatie. Daarom worden de patiënten, zowel kinderen als volwassenen, na hun orthopedische ingreep in het ziekenhuis, verder opgevangen in Shirika la Umoja. Het

centrum heeft een 100-tal bedden ter beschikking, waarvan 12 voor personen met een verlamming. In het centrum worden de patiënten deskundig begeleid tijdens hun revalidatieproces. Jaarlijks revalideren er zo'n 1.500 mensen, onder hen ook heel wat slachtoffers van landmijnen. Naast de werkplaats werd een functionele tuin aangelegd met verschillende ondergronden (kiezel, zand, steen) en niveaus (trap, schuine helling) die de situatie op straat nabootsen. Prothesepatiënten kunnen daar oefenen om zich zelfstandig te leren verplaatsen.

Onderwijs en opleiding

Lagere school

Het centrum heeft een eigen lagere school voor kinderen met een mentale beperking. De school telt 120 leerlingen.

Opleiding assistent-kinesitherapie

Om de personen met een beperking de kans te bieden zich te reintegreren in de maatschappij en financieel onafhankelijk te worden, biedt het centrum een kinesitherapieopleiding aan. Met een diploma van assistent-kinesitherapie op zak, kunnen deze mensen dan, ondanks hun beperking, toch een onafhankelijk en menswaardig leven uitbouwen. Momenteel volgen een 20-tal studenten deze opleiding, die echt uniek is voor het Grote Merengebied.

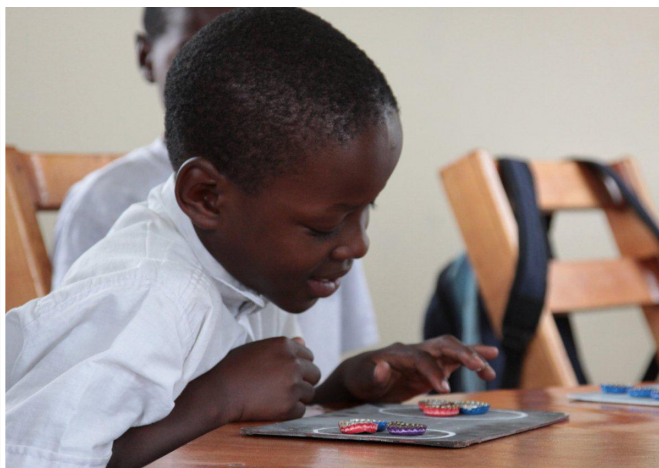
De professionele omscholing

We hebben in het CHP het aspect vorming toegevoegd in functie van de professionele omscholing van volwassen personen met een beperking naar een aangepast beroep in de keuken, het secretariaat, het beheer van verenigingen en projecten.

Sport

Wij ontwikkelen ook aangepaste sport voor de sportieve bevordering van personen die leven met een beperking.

Al deze activiteiten hebben de emancipatie, de integratie en de opwaardering van personen met een beperking als doel, in een maatschappij waar deze personen dikwijls gemarginaliseerd worden of voorwerp van spot uitmaken.

Al sinds de beginjaren vangt Shirika la Umoja niet enkel personen met een fysieke beperking op. In samenwerking met het psychiatrisch ziekenhuis van de Broeders van Liefde in Ndera (Rwanda) werden sinds 1971 ook kinderen met epilepsie (= vallende ziekte) opgenomen en behandeld. Vanaf de jaren tachtig werden ook ambulante psychiatrische consultaties verricht in het centrum.

In 1995 werd uiteindelijk een afzonderlijk centrum opgericht voor geestelijke gezondheidszorg. Het kreeg de naam "Tulizo Letu" (Onze Troost). Vanaf het begin werd sterk de klemtoon gelegd op de sociale omkadering van de zieken. Daarom wordt elke patiënt in het centrum vergezeld door een familielid, zodat de latere reïntegratie in de familie en in de gemeenschap vlotter kan verlopen. 28 personeelsleden staan in voor de dagelijkse opvang, verzorging, begeleiding en therapie.

Het centrum neemt ook de psychosociale begeleiding op van vrouwen die slachtoffer zijn van seksueel geweld gerelateerd aan de oorlog. Meer dan 120 vrouwen worden gevolgd door Tulizo Letu voor psychologische hulp, wederopleving van de levenskrachten, de ambachtelijke vorming en de sociale integratie, in samenwerking met de Italiaanse ontwikkelingssamenwerking.

Om de patiënten een meer gespecialiseerde zorg te kunnen verlenen, organiseert het centrum ook een opleiding psychiatrische verpleegkunde.

Ambulante zorg

In 2016 werden ongeveer 9.000 ambulante consultaties verricht, waaronder ongeveer één vierde kinderen. Jaarlijks stijgt het aantal consultaties significant. Bij ongeveer 1/3 van de patiënten wordt epilepsie vastgesteld. Hoewel epilepsie strikt genomen geen psychische aandoening is, kan de ziekte we leiden tot psychische stoornissen. Daarom krijgen ook epileptici de juiste behandeling en medicatie in het psychiatrisch centrum. Er is sinds kort een specifiek project opgestart voor de diagnostiek en behandeling van epilepsiepatiënten.

Residentiële zorg

De hospitalisatiecapaciteit van het centrum bestaat uit 80 bedden. Jaarlijks worden er een 700-tal patiënten gehospitaliseerd. Ook hier merken we een belangrijke jaarlijkse stijging. De meeste patiënten lijden aan acute of chronische psychoses. In samenwerking met unicef loopt er sinds een paar jaar een project voor psychosociale bijstand aan psychiatrische patiënten die slachtoffer geweest zijn van seksueel geweld.

Vorming

In de vorming van gezondheidswerkers op A2-niveau, biedt het centrum Tulizo Letu aan de studenten een vorming in geestelijke gezondheid ten einde de integratie van deze zorgdimensie in de eerstelijnsgezondheidszorg voor te bereiden.

MEER INFO:

De NGO voor ontwikkelingssamenwerking van de Broeders van Liefde:

Fracarita Belgium
Jozef Guislainstraat 43
9000 Gent

www.fracarita-belgium.org
tel: 09/216 35 05
fracarita-belgium@fracarita.org

U kan dit project steunen via Fracarita Belgium:

rekeningnummer: 445-9628121-62
IBAN: BE51 4459 6281 2162
BIC: KREDBEBB

mededeling: GOMA

Voor giften vanaf € 40 ontvangt u een fiscaal attest.